

LAAGRISUVI 2008

UURINGURAPORT

KOOSTAJA: SIIM KRUSELL

TALLINN 2008

SISUKORD

SISUKORD.....	2
Sissejuhatus ja uuringumetoodika tutvustus	4
1.Laager läbi noorte pilgu	5
1.1. Küsitlusankeedile vastanud noorte profiil.....	5
Joonis 1.1.1. Laagrites osalenud noored soo lõikes.	5
Tabel 1.1.1. Laagrites osalenud noorte vanusenäitajad.....	6
Joonis 1.1.2. Vastanud noored ankeedi keele järgi.	6
Tabel. 1.1.2. Laagrites osalenud noored maakondade lõikes.	7
Joonis 1.1.3. Laagrisolnud noorte õdede/vendade arv.	8
Joonis 1.1.4. Noortelaagrites käidud kordade arv.	8
Joonis 1.1.5. Samas laagris oldud kordade arv.	9
1.2. Informeeritus laagri tegevustest ning laagrivaliku põhjused.....	10
Tabel 1.2.1. Laagri valimise põhjused.	10
Joonis 1.2.1. Laagri tegevuste tutvustamise olulisus..	11
Joonis 1.2.2. Ülevaade tegevustest enne laagrit.....	12
Joonis 1.2.3. Laagrikava tutvustamine.	13
Tabel 1.2.2. Eeskirjade tutvustamine laagris.....	13
1.3.Laagritegevused ja üritused.....	15
Joonis 1.3.1. Enim meeldinud tegevus/üritus laagris.....	16
Joonis 1.3.2. Laagris toimunud üritustest osavõtust loobumine.	16
Joonis 1.3.3. Laagriüritustest mitte osavõtmise põhjused.	17
Joonis 1.3.4. Mitte meeldinud tegevuste esinemine laagris.	18
Joonis 1.3.5. Tegevused, mida laagris ei olnud, kuid mis oleks võinud olla.	19
1.4. Laagri olme ning hinnang erinevatele tingimustele ning korraldusele	20
Tabel.1.4.1. Laagriga seotud asjade hindamine.	20
Joonis 1.4.1. Laagris puuduolevad vahendid.	21
1.5.Vaba aeg ning sõbrad	22
Joonis 1.5.1. Vaba aja tegevused laagris.	22
Joonis 1.5.2. Sõprade leidmine laagrist.	23
Joonis 1.5.3. Abi saamine kasvatajalt.	23
Joonis 1.5.4. Probleemide esinemine suhetes laagrikaaslastega.	24
1.6. Üldhinnang laagritele ning soov tagasi tulla.....	25
Joonis 1.6.1. Samasse laagrisse tagasitulijad.	25
Joonis 1.6.2. Laagrisse tagasituleku põhjused.	26
Joonis 1.6.3. Laagrite jaotus keskmise hinde järgi.....	26
Tabel 1.6.1. Keskmise laste poolt laagritele pandud hinne.....	27
2. Laager läbi kasvatajate pilgu.....	28
2.1. Küsitlusankeedile vastanud kasvatajate profiil	28
Joonis 2.1.1. Kasvatajate sooline jaotus.	28
Joonis 2.1.2. Laagrikasvatajate koolituse läbimine.	29
Joonis 2.1.3. Arvuti kasutamise võimalus laagris.	29
2.2. Laagrist informeerimine ning laste ning lapsevanemate ootused laagriks	30
Tabel 2.2.1. Laste ootused laagriprogrammile.	30
Joonis 2.2.1. Noorte informeerimine laagrivahetuse programmist päevade lõikes.	31
Joonis 2.2.2. Laagri kava põhjaliku tutvustamise olulisus enne laagrit.	32
2.3. Laagri sisu, tingimused ning mõju	33
Joonis 2.3.1. Laagriprogrammi vastavus nõuetele.	33
Tabel 2.3.1. Laagriga seotud asjade hindamine.	34

Tabel 2.3.2. Laagritegevuste mõju erinevatele teadmistele/oskustele.	35
2.4. Kasvatajate ja laste kaasatus laagri tegevuste ettevalmistamisel	35
Joonis 2.4.1. Noorte osalus tegevuste või ürituste korraldamises.	36
2.5. Hinnang noorte rahulolule laagriga ning konfliktide esinemine	37
Joonis 2.5.1. Noorte omavaheline läbisaamine laagris.	37
Joonis 2.5.2. Konfliktide esinemine noorte ja kasvatajate vahel.	38
3. Kokkuvõtte lõppsõna.....	39
Joonis 3.1. Oodatav laagrikestus	39

Sissejuhatus ja uuringumetoodika tutvustus

Hasartmängumaksu Nõukogu toetusel ja Eesti Noorsootöö Keskuse koordineerimisel leidsid traditsiooniliselt ka 2008. aasta suvel aset noortele tervistavat ja arendavat puhkust pakkuvad laagrid. Eristati kahte tüüpi laagreid; 1) Tegevusloaga noortelaager. Tegevusloaga laagris on ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva ning laager tegutseb aastas üle 60 päeva. 2) Projektlaager. Projektlaagri ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva ja mis tegutseb aastas mitte üle 60 päeva.

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli analüüsida nii noorte kui ka laagrikasvatajate hinnanguid laagriteenusele alustades planeerimisest kuni teostuseni. Teisisõnu, uuringu peaeesmärgiks oli välja kujundada adekvaatne kuvand laagrisuvest 2008. Kuvand ühes oma tugevate ja nõrkade külgedega aitab esiteks anda hinnangut laagrisuve õnnestumisele ning teiseks planeerida väga head laagrisuve järgmisel aastal.

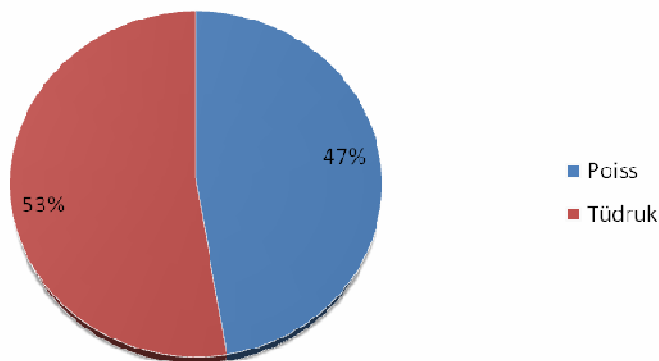
Uuringuvalimisse kuulusid nii projekt kui ka tegevusloaga laagrid. Tegevusloaga laagrite puhul (26 laagrit) rakendati kõikset valimit ning projektlaagrid valiti juhuslikkuse printsiibil. Kokku lülitati analüüsi 39 laagrit ning omakorda juhuslikkuse printsiibil valitud 2 kasvatajat igast laagrist. Kasvatajate suhtes rakendati juhuslikkuse printsiipi, kui laagris oli enam kui 2 kasvatajat. Kasvatajate valimisse kuulus 78 kasvatajat, kellest analüüsi lülitati 76. Kahe kasvataja puhul ei olnud tagatud antud vastuste valiidsus. Lisaks laagrikasvatajatele küsitleti laagrisolnud noori. Kokku oli analüüsi lülitatud noori 589. Valim noorte osas moodustati samuti juhuvaliku printsiibil küsitledes iga laagri puhul 14-16 noort. Andmed sisestati, puhastati ning kodeeriti vajadusel ümber. Ankeedid olid eesti ja vene keeles ning seda nii noorte kui ka kasvatajate osas. Analüüsi lülitati 75 venekeelset noorte ankeeti ning 10 venekeelset kasvatajate ankeeti. Venekeelsele ankeedile vastati viies laagris.

1.Laager läbi noorte pilgu

1.1. Küsitlusankeedile vastanud noorte profiil

Suve jooksul vastas küsitlusankeedile 589 noort 39 laagrist. Soo lõikes jaguneti üsnagi võrdseks. 47% vastanutest olid poisid ning 52% tüdrukud (vt. Joonis 1.1.1.).

Joonis 1.1.1. Laagrites osalenud noored soo lõikes. %

Laagrites küsitletud noored olid vanuses 8-25. Märkida tuleb siiski seda, et nii kõige nooremate kui ka kõige vanemate osakaal oli minimaalne. Kõige enam oli küsitletute hulgas 12. aastaseid noori ning see oli nii poiste kui tüdrukute puhul. Tüdrukute puhul oli 13 selleks vanuseks (mediaan), mis jagas noored võrdselt kahte ossa, kusjuures ka keskmine vanus oli tüdrukutel 13. Poistel oli keskmiseks vanuseks 12,7 ning mediaaniks 12. (vt. Tabel 1.1.1.).

Tabel 1.1.1. Laagrites osalenud noorte vanusenäitajad

	Keskmine	Mediaan	Mood
Poisid	12,7	12	12
Tüdrukud	13	13	12
Kokku	12,8	13	12

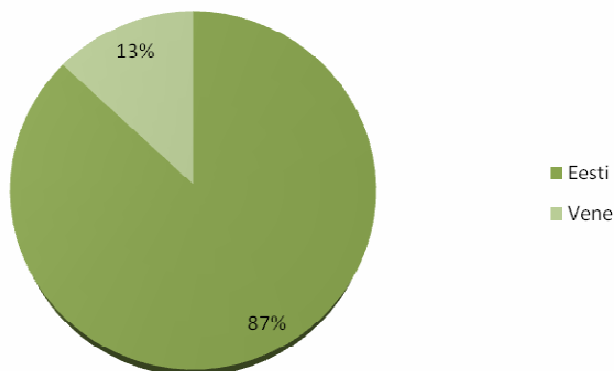
Märkus 1: Mediaan on arv, millest suuremaid ja väiksemaid väärtusi on ühepalju

Märkus 2: Mood on tunnuse kõige sagedamini esinev arvvaartus.

Küsitlusankeedis ei küsitud rahvust, kuid saab eristada ankeedile vastamise keelt.

Ankeedile vastas 87% eesti keeles, 13% aga vene keeles (vt. Joonis 1.1.2.).

Joonis 1.1.2. Vastanud noored ankeedi keele järgi. %

Piirkondliku jaotuse puhul on kasutatud haldusjaotust maakonniti, erandina on välja toodud Tallinn ja Tartu.

Kõige enam oli küsitlusele vastanuid Tallinnast. Sealt oli pärit 205 vastajat ehk 34,8% vastanutest. Järgnesid Harjumaa noored, keda oli vastanute seas 15,4%. Üle kümne protsendi oli vastanute seas veel Tartu noori. Teistest maakondadest pärit vastajate osakaal ei olnud ühegi maakonna puhul üle kümne protsendi. Alla kümne vastaja jäi vastamismäär koguni 6 maakonnas. Need maakonnad olid Jõgevamaa, Järvamaa, Põlvamaa, Valgamaa,

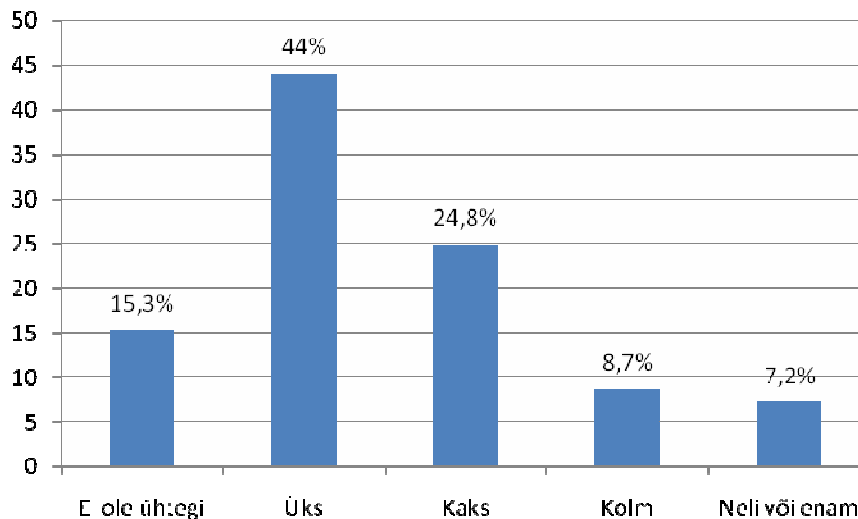
Saaremaa ning Hiiumaa. Viiel vastanud lapsel oli peamiseks elukohaks märgitud välisriik. (vt. Tabel 1.1.2.).

Tabel. 1.1.2. Laagrites osalenud noored maakondade lõikes. N,%

	N	%
Tallinn	205	34,8
Harjumaa	91	15,4
Tartu	74	12,6
Pärnumaa	41	7
Ida-Virumaa	29	4,9
Tartumaa	24	4,1
Võrumaa	24	4,1
Raplamaa	22	3,7
Viljandimaa	17	2,9
Läänemaa	15	2,5
Lääne-Virumaa	11	1,9
Jõgevamaa	5	0,8
Järvamaa	5	0,8
Välismaa	5	0,8
Põlvamaa	4	0,7
Saaremaa	4	0,7
Valgamaa	4	0,7
Hiiumaa	3	0,5

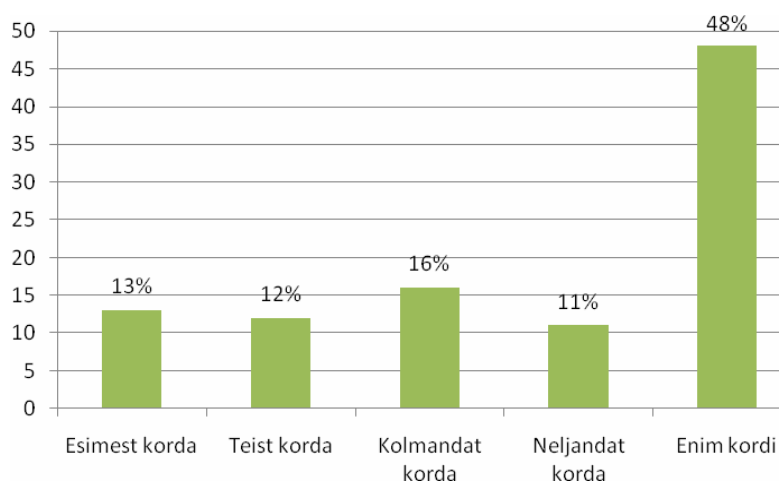
Küsitlusele vastanute profiili ilmestab ka see, palju neil on õdesid või vendi. Viieteistkümmel protsendil ei olnud õde või venda. 44% vastajatest oli üks õde või vend ning viiendikul kaks venda või õde. 7,2 % noortest oli pärit peredest, kus neli või enam last (vt. Joonis 1.1.3).

Joonis 1.1.3. Laagrisolnud noorte õdede/vendade arv. %

Ligi pooled vastanutest olid juba kogenud laagrites käijad. Nad olid osa võtnud viiest või enamast laagrikorrast. Veidi üle viiendiku oli laagrites kas kolmandat või neljandat korda. Teist korda oli laagrites osalemas 12% vastanutest. 13% oli aga üldse laagris esimest korda (vt. Joonis 1.1.4.).

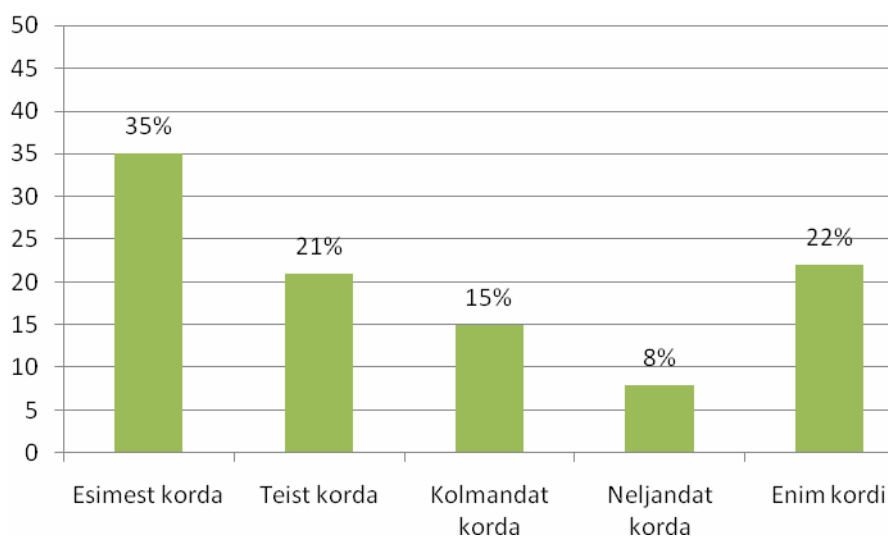
Joonis 1.1.4. Noortelaagrites käidud kordade arv. %

Võib öelda, et enamik vastanutest oli samas laagris mitmendat korda. 21% oli samas laagris teist korda, 15% kolmandat ning 8% neljandat korda. 22% märkis, et samas laagris on nad olnud rohkem kui neli korda. Samas oli veidi üle kolmandiku (35%) ka neid, kes olid laagris esimest korda (vt. Joonis 1.1.5). Laagrite lõikes olid erinevused päris suured. Näiteks oli nelja laagri puhul 75% või rohkem vastanutest laagris esimest korda. Samas oli 12 laagri puhul vaid 25% või veel vähem noori laagris esimest korda.

Joonis 1.1.5. Samas laagris oldud kordade arv. %

1.2. Informeeritus laagri tegevustest ning laagrivaliku põhjused

Enamik noori langetas laagrisse tulemise otsuse eelkõige ise. Seda pidasid üheks peamiseks põhjuseks pooled vastajatest (valikuvariant „Just selle pärast”) ning üheks põhjuseks teiste seas (valikuvariant „Natuke ka selle pärast”) 23%. Teisel kohal oli sõprade mõju. Nimelt leidis 37% noortest, et sõprade tulek laagrisse on just see põhjus, miks sai ka ise see laager valitud. 34% nägi sõprade tulekut üheks laagrisse tuleku põhjuseks teiste seas. Olulisel kohal laagrisse tuleku põhjuste seas olid ka sobivad tegevused laagris. Märksa vähem märgiti näiteks seda, et vanemad ostsid tuusiku, samuti seda, et valiku langetamisel toimiti kellegi teise soovitus järgi (vt. Tabel 1.2.1.).

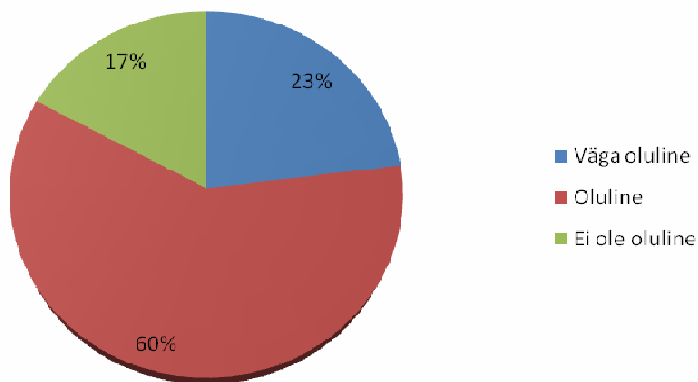
Tabel 1.2.1. Laagri valimise põhjused.%

	Just pärast	selle Natuke ka selle pärast
Vanemad ostsid tuusiku	5	13
Õpetaja/treener soovitas	13	19
Sõber/sõbranna soovitas	18	21
Keegi teine soovitas	9	15
Ise valisin	51	23
Tegevused sobisid kõige paremini	30	33
Minu sõbrad tulid ka	37	34

Enamik küsitatud noortest pidas laagri tegevuste eelnevat tutvustamist oluliseks. Nii arvas 60% noortest. Väga oluliseks pidas seda 23% noortest. Seda, et laagri tegevuste tutvustamine ei ole oluline arvas 17% vastanud noortest (vt. Joonis 1.2.1).

Kuigi olulisi erinevusi ei ilmnud soo lõikes, samuti ei mõjutanud vanus oluliselt hinnangute sisu. Samas oli jällegi laagrite vahel olulisi erinevusi. Kui näiteks mõne laagri puhul arvas 5% vastanutest, et laagritegevuste tutvustamine pole oluline, siis oli ka laagreid kus nii arvanuid oli kolmandik. Siiski ei olnud laagreid, kus enamikule vastanutest poleks olnud oluline laagri tegevuste tutvustamine.

Joonis 1.2.1. Laagri tegevuste tutvustamise olulisus. %.

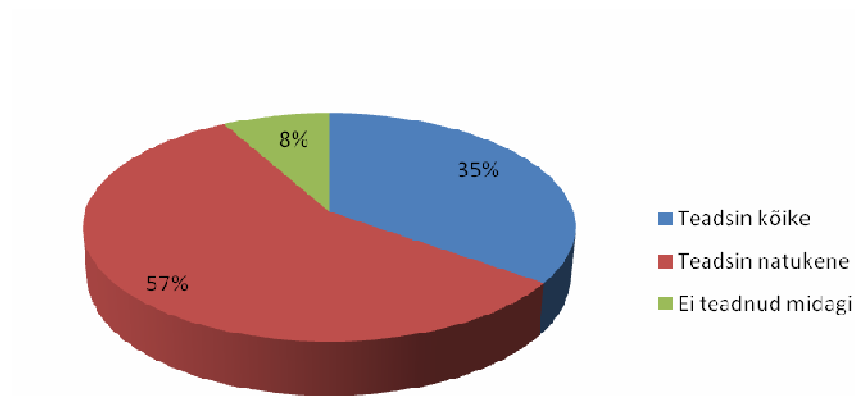

Enamikul laagritesse tulnutest oli olemas vähemalt osaline ülevaade laagris aset leidvatest tegevustest. 35% vastanud noortest märkis, et nad teadsid kõike laagritegevustest. 57% noortel oli tegevustest osaline ülevaade. Ligi kümnendik aga ei olnud üldse teadlik sellest, mis tegevused laagris hakkavad toimuma (vt Joonis 1.2.2.).

Seaduspärane oli see, et mida vanemad noored olid, seda enam olid nad ka teadlikud laagritegevustest enne laagrit. Nii näiteks märkis 24% kuni 12. aastastest noortest, et nad teadsid enne laagrisse tulemist tegevustest kõike. Küsitletutest, kes olid vanemad kui 13. aastat märkis aga 45%, et nad teadsid enne laagrisse tulekut tegevustest kõike. Mõistetavalt mõjutas ka samas laagris oldud kordade arv teadlikkust tegevustest. Laagris esimest korda olnutest märkis 16%, et teadsid tegevustest kõike. Neli või enam korda laagris olnutest märkis seda aga 54%. Tüdrukud olid veidi teadlikumad kui poisid, kuid soolised erinevused ei olnud ka väga olulised. Seitsme laagri puhul ei olnud neid, kes oleksid märkinud, et nad ei

teadnud laagritegevustest midagi. Kuue laagri puhul oli jällegi 20 protsenti või enam neid, kes ei teadnud eesootava laagri tegevustest midagi. Olulised erinevused ilmsesid ka lähtuvalt ankeedi keelest. Venekeelse ankeedi täitnud noored olid oluliselt enam teadlikud eesootava laagri tegevustest kui eestikeelse ankeedi täitnud noored.

Joonis 1.2.2. Ülevaade tegevustest enne laagrit

Vaid 2% küsitletutest väitis, et laagri kava ei tutvustatud. Kõige enam märgiti seda, et laagri kava oli infotahvil. Nii märkis 45% vastanud noortest. 28% noortest said kava juba enne laagrisse tulekut ning sama palju vaatas seda ka internetist. 24% noortele anti kava laagri esimesel päeval ning 20% kuulis kavast suuliselt (vt. Joonis 1.2.3.).

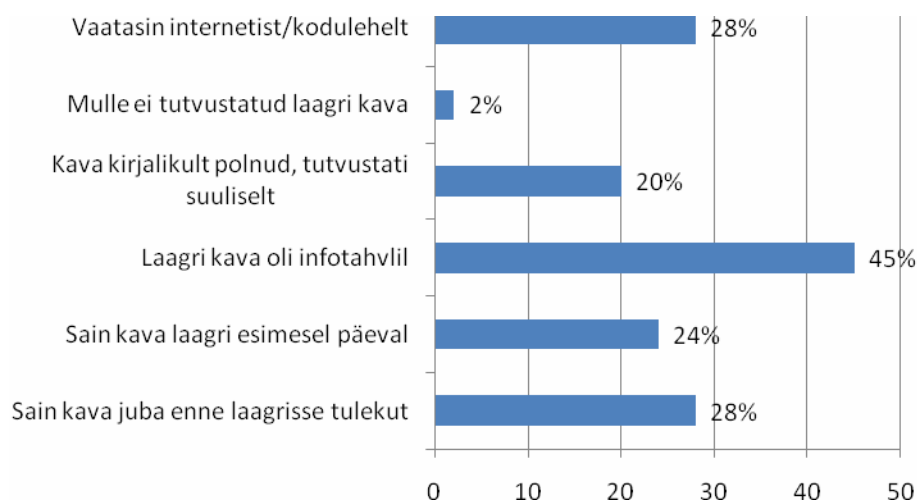
Laagrite puhul olid info noorteni edastamise viisid erinevad ning kasutati ka mitmeid erinevaid kanaleid. Samas ei saa antud vastuste puhul öelda, millised kanalid laagrite puhul üldse eksisteerisid ja mis mahus. Näiteks kui internetist/kodulehelt vaatas infot 28%, ei tähenda see seda, et 28% laagritest oli info olemas kodulehel. Pigem võis olla rohkem laagreid, kus info tegelikult kodulehel üleval.

Siiski saab laagrite puhul, kus mõne infokanali puhul ei olnud ühtegi sealt infot saanut üsna suure tõenäosusega väita, et seda infokanalit ei eksisteerinud. Näiteks ei märkinud nelja laagri puhul keegi, et kava oli infotahvil. Samuti ei saanud kahe laagri puhul keegi kava enne laagrisse tulekut. Lisaks ei olnud kolme laagri puhul keegi vaadanud infot internetist/kodulehelt.

Samas oli enamiku ehk 32 laagri puhul kava olemas nii infotahvil, see saadeti noortele nii enne laagrit, kui anti kätte esimesel päeval. Hoolimata infokanalite tegelikust olemasolust oli

nende kaudu info noorteni jõudmine laagrite võrdluses siiski erinev. Näiteks kui ühes laagris olid enamik küsitletutest teadlikud laagri kava olemasolust infotahvil, siis teises vaid vähesed.

Joonis 1.2.3. Laagrikava tutvustamine. %.

Kõige enam oli neid noori, kellele laagris tutvustati sisekorraeeskirja. Neid vastanuid oli 93%. Ujumisega seotud rusikareegleid kuulis 88% vastanutest. Tuleohutuseeskirjadest sai näpunäiteid 71% ning tervisekaitse nõudeid tutvustati 78% vastanutest (vt. Tabel 1.2.2). Sarnaselt laagrikava tutvustamisega ei peegelda antud protsendid seda, kas laagris üldse nendest eeskirjadest räägiti, vaid pigem seda kui paljude noorteni info jõudis.

Tabel 1.2.2. Eeskirjade tutvustamine laagris

	Jah	Ei
Tuleohutuseeskirjad	71	29
Sisekorraeeskiri	93	7
Tervisekaitse	78	22
Ujumine	88	12

Arvandmed näitavad seda, et kõigist eeskirjadest räägiti kõigis laagrites vähemalt osale noortest. Soo lõikes märkisid tüdrukud veidi enam tutvumist erinevate eeskirjadega kui poisid, samuti märkisid venekeelsetele ankeetidele vastanud võrreldes eestikeelsetele ankeetidele vastanutega oluliselt rohkem tutvumist erinevate eeskirjadega. Vanuse lõikes aga olulised erinevused puudusid.

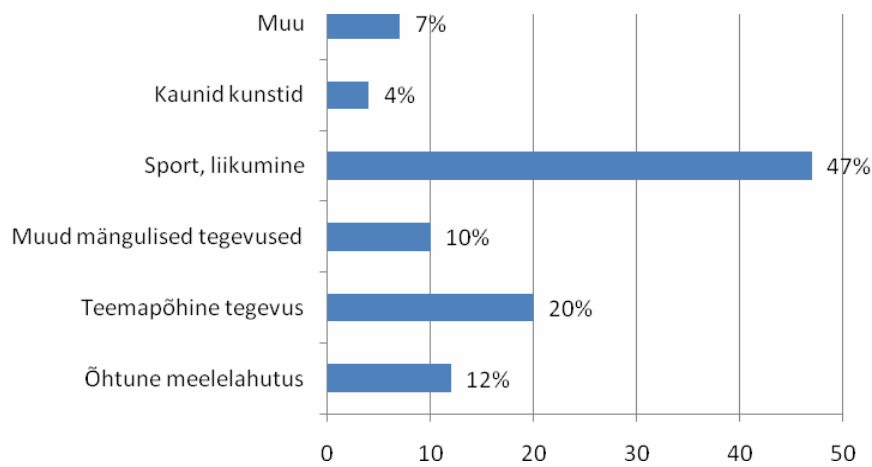
1.3.Laagritegevused ja üritused

Laagris olid noorte päevad sisustatud kõikvõimalike tegevuste ja üritustega. Tegevusi ja üritusi saab järjestada selle järgi, kas üritus meeldis või mitte, kas tegevused pakkusid huvi või mitte. Noored said märkida viis kõige enam huvi pakkunud tegevust/üritust alustades kõige enam huvi pakkunud üritusest/tegevusest. Joonisel 1.3.1. on väljapakutud tegevused/üritused koondatud eraldi kategooriatesse, kus on eristatud öhtust meelelahutust (siia kuuluvad näiteks diskod ja noorte poolt eraldi välja toodud öhtused üritused ja tegevused), teemapõhiseid üritusi (siia kuuluvad näiteks indiaanlase otsimine, kasakad ja röövlid), muud mängulised tegevused (siia kuulub näiteks erinevate lauamängude mängimine), kaunid kunstid (siia kuuluvad näiteks laulmine ja näitlemine), sport ja liikumine (siia kuuluvad kõikvõimalikud füüsilist aktiivsust nõudvad tegevused nagu näiteks korvpall või ka matkamine), muu (siia kuulub näiteks saun või poeskäik).

Iga laager ja programm oli eri näoga ja tegevuste ning ürituste iseloomuga. Siiski oli igas laagris sportlikku liikumist, meelelahutust, mängu hoolimata sellest kas tegu on näiteks korvpalli või kindla meelelahutusliku teemaga seotud laagriga. Noortel oli vaba valik, kas seada kõige enam huvi pakkunud tegevuseks/ürituseks mõni laagriprogrammis olev põhitegevus või hoopis kõrvaltegevus. Näiteks korvpallilaagri puhul võis olla kõige esimeseks tõstetud hoopis öhtune üritus, mitte põhilist aega sisustavad treeningud. Seega, hoolimata laagrite erinevusest saab siiski öelda, millised tegevused/üritused noortele sellel aastal laagrites kõige enam huvi pakkusid.

Kõige esimesel kohal on kõikvõimalikud sportlikud tegevused. Nii arvas 47% laagrites olijatest. Järgnesid teemapõhised tegevused 20% vastanute poolehoiduga. Öhtuseid meelelahutusüritusi hindas kõige enam huvi pakkuvaks 12% ning muid mängulisi tegevusi 10%. Kaunite kunstide kategooria austajaid oli üsna vähe – vaid 4%. Ankeedi keel mõjutas antud hinnanguid oluliselt. Venekeelsele ankeedile vastanud hindasid eestikeelsele ankeedile vastanutega võrreldes enam teemapõhiseid tegevusi ning öhtust meelelahutust. Eestikeelse ankeedi täitnud hindasid aga rohkem sportlikke tegevusi. Ka soo löikes hindasid poisid tüdrukutega võrreldes sportlikke tegevusi rohkem.

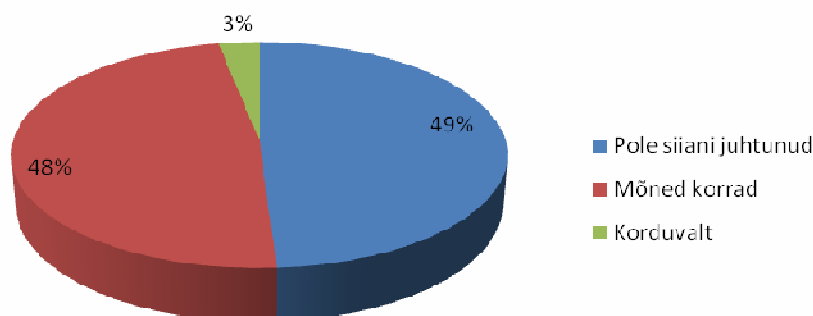
Joonis 1.3.1. Enim meeldinud tegevus/üritus laagris

Vastanutest 49% osales kõigil laagris toimunud üritustel. Praktiliselt sama palju puudus mõned korrad ning vaid 3% puudus pidevalt (vt. Joonis 1.3.2.) .

Soo lõikes ei olnud olulisi erinevusi laagriüritustest osavõtu osas. Samas olid laagrite vahel üsna suured erinevused. 8 laagri puhul märkis 80 või enam protsenti vastajatest, et nad ei ole kordagi puudunud laagris aset leidnud üritustest. Seitsmes laagris olid üritustest osavõtuga aga palju kehvemad lood. Nimelt vastasid nendes laagrites olnud noortest 25 protsenti või isegi vähem noortest, et nad on osalenud kõigil üritustel. Ankeedi keel ega noorte vanus antud vastuseid ei mõjutanud.

Joonis 1.3.2. Laagris toimunud üritustest osavõtust loobumine. %

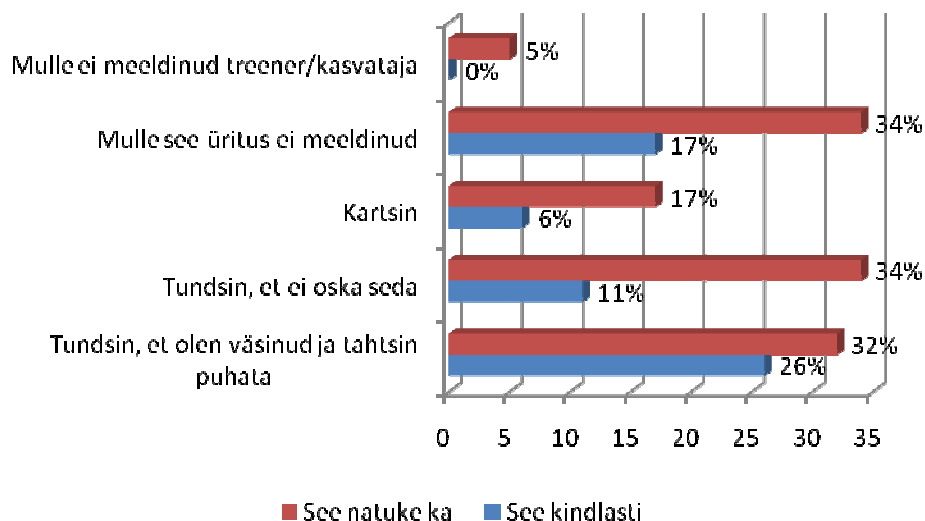

Praktiliselt pooled vastanutest ei osalenud mõnel laagris toimunud üritusel. Neil paluti välja tuua põhjused, mis tingisid üritusest mitte osavõtmist. Juhul kui neid üritusi oli mitu, paluti välja tuua esimese üritusega seotud põhjused. Joonisel 1.3.3. esitatud võimalikest põhjustest võis olla üritusest mitte osavõtmise põhjusena ühe vastaja puhul mitu. Näiteks võis olla nii, et oldi väsinud ja samal ajal ka üritus eriti ei meeldinud. Joonisel eristuvad peamised põhjused ja põhjused, mis määrasid samuti otsust, kuid ei olnud otsustavaks üritusest mitte osavõtmisel. Kõige vähem vastajatest märkis seda, et üritusest loobumise põhjuseks oli see, et ei meeldinud treener või kasvataja. Seda pidas peamiseks põhjuseks 5%. Peamise põhjusena oli ürituse vähene meeldivus, tegevuse mitteoskamine ning väsimus esile toodud kolmandiku vastajate puhul. Kui arvestada ka otsusele kaasaaitavat põhjust, siis oli kõige rohkem üritusest mitte osa võtmise põhjusena märgitud väsimust ja soovi puhata (vt. Joonis 1.3.3).

Lisaks eelnevalt etteantud põhjustele said laagris olijad lisaks tuua välja põhjuseid, mis erinesid pakutud variantidest. Peamiselt toodi välja vigastusi ja haigeks jäämist. Nimetati ka mitte aru saamist tehtavatest tegevustest ning viitsimatust. Mõnel juhul oli ka paremat teha kui konkreetsest üritusest osa võtta või siis ei võetud osa sellepärast, et puudus kaaslane või partner.

Joonis 1.3.3. Laagriüritustest mitte osavõtmise põhjused. %

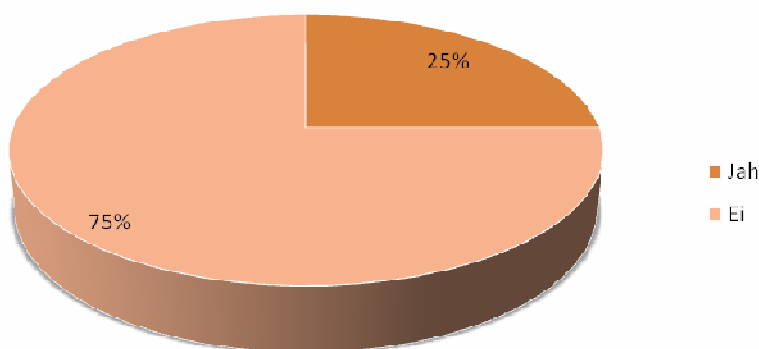
Enamikule vastanutest meeldisid kõik laagris olnud tegevused. Vaid 25% vastajatest leidis, et laagris oli tegevusi, mis neile ei meeldinud (vt. Joonis 1.3.4.).

Kuigi enamik noortest oli kõigi tegevustega rahul, ilmnisid siiski olulised erinevused sõltuvalt laagrist, soost, vanusest ja ankeedi keelest.

Kolme laagri puhul arvas 40% või paar protsendipunkti enam noori, et laagris tegevusi, mis neile ei meeldinud ning kahe laagri puhul märkisid seda pooled või enamad vastajad. Kuue laagri puhul jällegi oli nii arvanute protsent alla kümne.

Poiste osakaal, kes märkisid, et laagris oli tegevusi mis neile üldse ei meeldinud oli pisut suurem kui tüdrukutel. Nii märkis 28% küsitatud poistest, et laagris esines tegevusi, mis neile üldse ei meeldinud. Tüdrukute puhul oli vastav protsent 22. Ka olid eestikeelsetele ankeetidele vastanud märksa kriitilisemad kui venekeelsetele ankeetidele vastanud. Eestikeelsetele ankeetidele vastanutest märkis 27%, et laagris oli tegevusi, mis neile üldse ei meeldinud. Venekeelsetele ankeetidele vastanutest arvas seda vaid 13%. Olulisi erinevusi tõi kaasa ka erinevas vanuses noorte võrdlemine. Kuni 13. aastastest märkis 30%, et laagris oli tegevusi mis neile üldse ei meeldinud. 13. aastaste või vanemate seas oli vastav protsent 20.

Joonis 1.3.4. Mitte meeldinud tegevuste esinemine laagris. %

Vastanutel paluti ka välja tuua konkreetselt need üritused, mis ei meeldinud. Ühist nimetajat on siin keeruline välja tuua, kuid siiski saab öelda, et need üritused olid seotud kas sportliku tegevuse või siis käelise, kunstilise tegevusega. Sportliku poole pealt nimetati näiteks hommikujooksu, pallimänge, tantsimist, kükkide ja kägarkõnni tegemist. Käelise, kunstilise

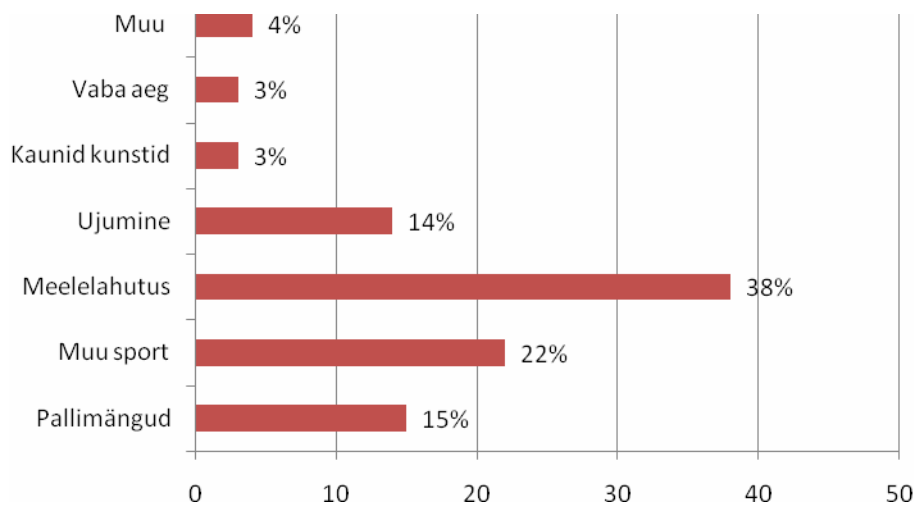
poole pealt toodi välja näiteks muinasjutu väljamõtlemist, lippude tegemist, raamatu ja ajalehe tegemist, samuti isetegevuskava. Oma arvamust põhjendati kõige enam sellega, et tegevus lihtsalt ei meeldinud. Lisaks mainiti igavust ja seda, et tegevus oli liiga raske ning kardeti ebaõnnestumist. Oli ka neid kelle jaoks tegevus, mis üldse ei meeldinud oli liiga kerge ja mõttetu. Mitmel juhul toodi välja ka ilmastikuolusid.

Laagrisolnud noored tõid välja ka tegevusi, mis oleks võinud olla, kuid mida ei olnud.

Väljatoodud tegevused kodeeriti analüüsi käigus ning moodustati eraldi kokkuvõtvad grupid.

Pallimängude grupis on näiteks jalgpall ja korvpall. Muu spordi alla kuulub ülejäänud sportlikud tegevused välja arvatud ujumine, mis on eraldi välja toodud. Meelelahutuse alla kuulub näiteks ööhäire, *playback*, lõbusad mängud. Kaunite kunstide alla liigitati näiteks teatritegemine ja joonistamine. Eristatud on veel vaba aega ja muid tegevusi.

Joonis 1.3.5. Tegevused, mida laagris ei olnud, kuid mis oleks võinud olla. %

Tulemusi tõlgendades tuleb silmas pidada seda, et kui näiteks meelelahutusest tundis puudust 38% küsimusele vastanutest ei tähenda see meelelahutuse puudumist neis laagrites, vaid pigem soovi sarnaseid tegevusi tegevuskavva veelgi lisada.

Meelelahutusele järgnes muu sportlik tegevus ning pallimängud. 14% tundis puudust ka ujumisvõimalustest. Märksa vähem sooviti lisaks kaunite kunstidega seotud tegevusi ja vaba aega (vt. Joonis 1.3.5.).

Olulised erinevused soovide osas olid poiste ja tüdrukute vahel. Kui poisid tahtsid rohkem sportlikku tegevust, siis tüdrukud oleksid tahtnud veelgi enam meelelahutuslikke tegevusi.

1.4. Laagri olme ning hinnang erinevatele tingimustele ning korraldusele

Tervikuna hindasid laagris osalejad erinevaid laagriga seotud aspekte positiivselt. Kõige enam hinnati laagris olnud treenereid/kasvatajaid. Väga rahul oli oma kasvataja/treeneriga 75% vastajatest. Pigem rahule jäid 23% vastajatest. Väga rahul oldi tervikuna ka sportimisvõimalustega, söökla ja seal pakutava toiduga. Mõnevõrra vähem oldi rahul pesemisruumidega. Nii arvas viiendik, et pigem või üldse pole rahul pesemisruumidega. (vt. Tabel 1.4.1.).

Laagriti varieerus rahulolek siiski erinevate aspektide lõikes. Näiteks tegevusprogrammiga olid mõnes laagris väga rahul 90% vastanutest, teises aga väga rahul vaevalt kolmandik. Et erand kinnitab reeglit oli mitme laagri puhul siiski nii, et enamik vastanutest hindas mingit tingimust või asjaolu negatiivselt. Ühe laagri puhul oli selleks toit, ühe laagri meditsiini suhtuti küllaltki kriitiliselt. Kolme laagri puhul ei olnud enamik rahul ujumisvõimalustega. Soo lõikes olid poisid rohkem rahul pesemisvõimalustega ning toiduga. Tüdrukud olid võrreldes poistega rohkem rahul jällegi kasvatajate/treeneritega. Olulised erinevused olid sõltuvalt ankeedi keelest. Venekeelsele ankeedile vastanud olid tunduvalt vähem kriitilised erinevate laagriga seotud asjade suhtes kui eestikeelse ankeedi täitnud.

Tabel.1.4.1. Laagriga seotud asjade hindamine. %

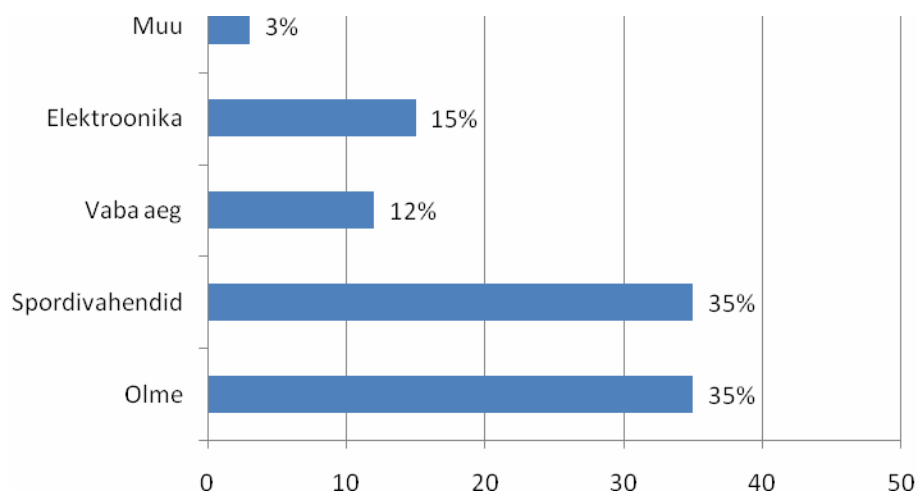
	Väga rahul	Pigem rahul	Pigem ei ole rahul	Üldse pole rahul
Tegevusprogramm	55	41	4	0
Üldine kord laagris	41	50	7	2
Elamistingimused laagris	47	42	9	3
Sinu tuba/telk	49	39	9	3
Pesemisruumid	37	43	17	4
Sportimisvõimalused	67	29	3	1
Söökla	65	31	4	1
Treenerid kasvatajad	75	23	2	1
Toit	63	31	5	1
Meditsiin	57	37	4	2
Ujumisvõimalused	48	34	14	4

Laagrisolnud noortel paluti ka nimetada vahendeid, mis laagris oleks võinud olla aga mida ei olnud. Oma vastuse andis siin ligi kolmandik ankeetküsitlusele vastanutest.

Kõige enam mainiti erinevaid olmeprobleeme ning puuduolevaid sportimiseks vajaminevaid vahendeid ja rajatisi. Mõlemat gruppi nimetas 35% neist, kes vahendite puudust ankeedis märkis. Olme puhul kuulus nimekirja näiteks tubade ja mööbli halb seisukord, wc ja pesemisruumide sanitaarne olukord. Spordivahendite puhul pallid, korralikud spordiväljakud, rattad.

Elektronikast tundis puudust 15% neist, kes vahendite puudust märkisid. Elektronika alla kuulus näiteks arvuti, teler. 12% vahendite puudust märkinutest arvas, et puudus on vaba aja vahenditest. Siia alla kuulus näiteks erinevad mängud aga ka vaba aja laiendusena puhvet ja pood (vt. Joonis 1.4.1.).

Joonis 1.4.1. Laagris puuduolevad vahendid. %

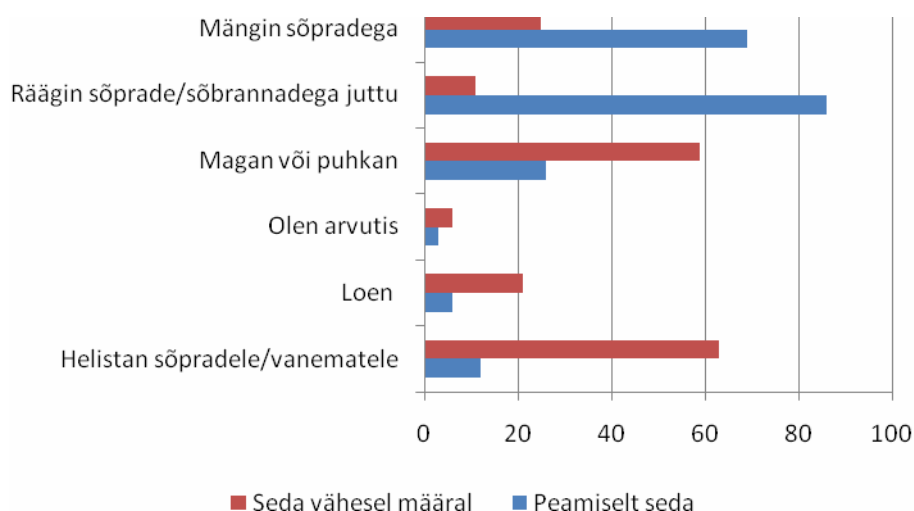

1.5.Vaba aeg ning sõbrad

Igas laagris on aeg, kus ei toimu ette planeeritud tegevusi, vaid mida laagris olijad saavad oma äranägemist mööda kasutada. Küsitlusele vastanute puhul on siin märksõnaks sõbrad. Enamik kas mängis vabal ajal sõpradega või ajas nendega niisama juttu. Mitte küll ajaliselt palju aga siiski helistas enamik vastanutest ka oma vanematele või sõpradele. Lihtsalt puhkamise ja magamisega sisustas oma aega samuti enamik vastajatest. Märksa vähem aga loeti ja oldi arvutis (vt. Joonis 1.5.1.).

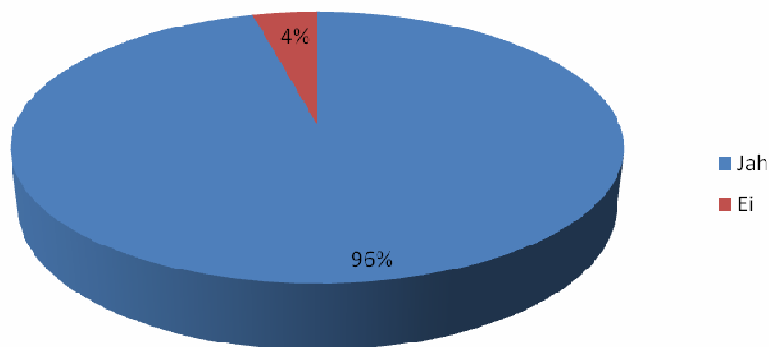
Laagrite lõikes olid erinevused üsna suured, veidi ühtlasem oli jaotus vaid sõpradega rääkimise ja mängimise osas. Selgelt eristusid vaba aja veetmise osas poisid ja tüdrukud. Tüdrukud olid aktiivsemad sõpradele ja vanematele helistamises, samuti sisustasid enam oma vaba aega lugemisega. Lisaks suheldi aktiivsemalt ka sõpradega. Venekeelsele ankeedile vastanud noored sisustasid oma aega rohkem lugemisega kui eestikeelsele ankeedile vastanud. 13. aastaste ja vanemate puhul oli võrreldes noorematega olulisemaks vabal ajal puhkamine ja magamine.

Joonis 1.5.1. Vaba aja tegevused laagris. %

Laager on ilma igasuguse kahtluseta see koht, kus leitakse sõpru. Laagri kestel sõbra leidmist märkis tervelt 96% vastanutest. Endale sõpru ei leidnud vaid 4% vastanutest (vt. Joonis 1.5.2.).

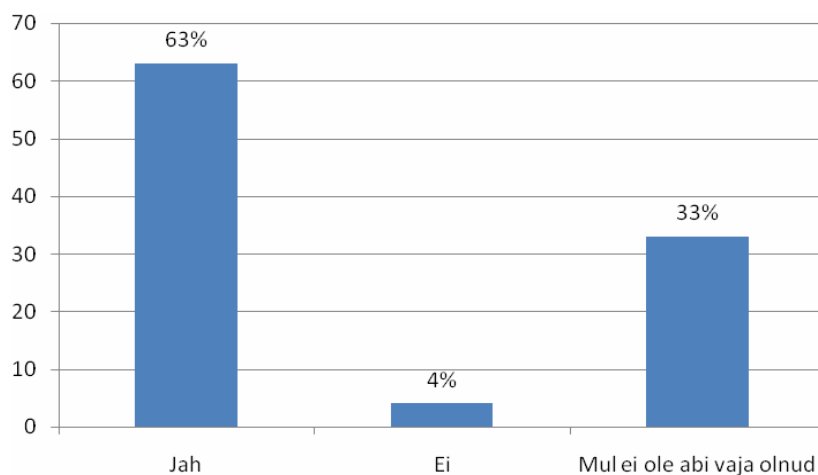
Joonis 1.5.2. Sõprade leidmine laagrist. %

Seda, et nad ei ole abi saanud laagri kasvatajatelt märkis vaid 4% vastajatest. 63% vastajatest sai abi kui ta seda vajab ning 33% abi ei vajanud (vt. Joonis 1.5.3.).

Laagrite lõikes oli siiski ka laagreid kus näiteks 15 ankeedile vastanust ei saanud kasvatajalt abi 2-3 vastajat. Soo ega vanuse lõikes olulisi erinevusi ei ilmnenud, kuid kui näiteks eestikeelse ankeedi täitnutest väitis 36%, et neil ei ole olnud kasvataja abi vaja, siis venekeelse ankeedi täitnutest väitis seda vaid 18%.

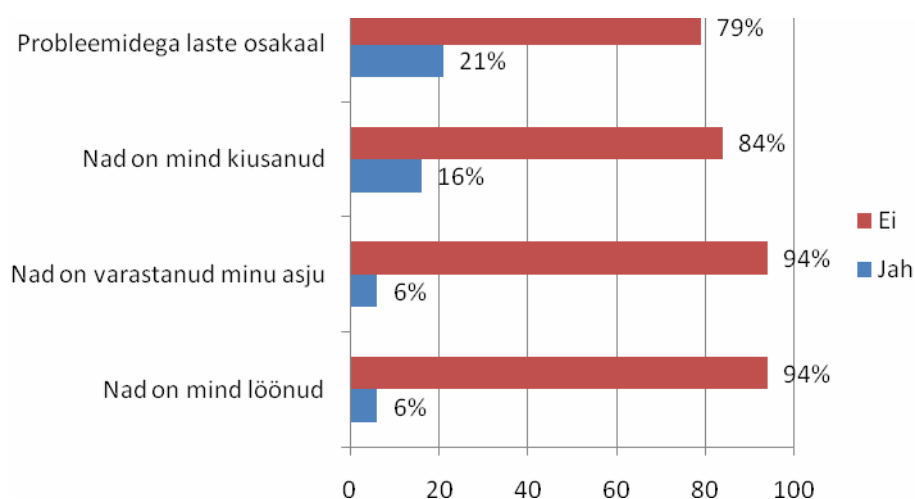
Joonis 1.5.3. Abi saamine kasvatajalt. %

Neid lapsi keda laagris kas kiusati, löödi või kelle asju varastati oli laagrites kokku viiendik. Kiusamise ohvriks langes 16% noortest. Löödi või varastati asju 6%-lt noortelt. Mitmetel juhtudel vastajat kiusati ning ka löödi, samuti võeti luba küsimata tema asju. Kiusamine ja löömine on üpris tõsised teemad. Antud uuring võimaldab tuua välja absoluutarve, kuid siiski mitte hinnata näiteks kiusamise raskusastet. Kiusamine võib olla näiteks korduvalt läbi viidud pahatahtlik kaaslaste alandamine aga ka märksa vähem tähelepanu vääriv aasimine. Kiusamine, löömine ja/või asjade varastamine on antud analüüsis defineeritud ka kokkuvõtvalt probleemina (vt. Joonis 1.5.4.).

Laagrite lõikes olid probleemide esinemine erinev. Oli laagreid, kus probleeme märkis 50 või enam protsenti vastanutest kui ka laagreid, kus probleemide esinemist ei märgitud. Samuti esines poistel enam probleeme kui tüdrukutel. Eesti ja venekeelse ankeedi täitjate võrdluses aga olulisi erinevusi ei ilmnenud. Väga palju mõjutas probleemide esinemist vanus. Kui kuni kolmeteistkümne aastaste seas oli probleeme olnud 28% vastanutest, siis 13. aastaste või vanemate vastajate seas oli see protsent 15.

Joonis 1.5.4. Probleemide esinemine suhetes laagrikaaslastega. %

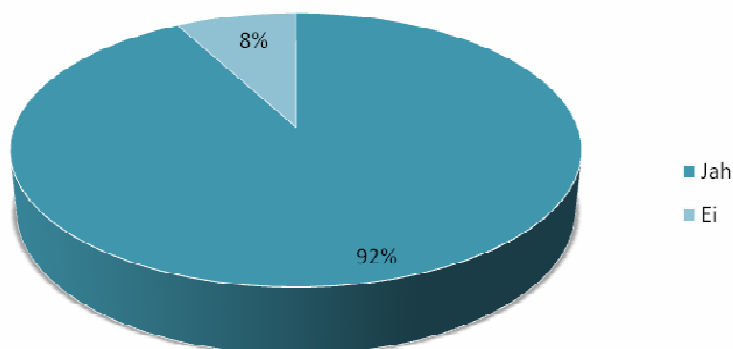

1.6. Üldhinnang laagritele ning soov tagasi tulla

Valdav enamik laagrites osalejaid jäid oma laagrikogemusega rahule. Sellele viitab asjaolu, et samasse laagrisse tuleks neist tagasi üle 90% vastanutest (vt. Joonis 1.6.1.).

Kui hinnata laagreid selle järgi kas enamik tahaks ka järgmisel aastal tagasi tulla siis oli nii viie väärilisi, kuid ka siiski kahe väärilisi laagreid, kui kasutada hindamisskaalat viie palli süsteemis. Viie või isegi viie plussi võiks panna 8 laagri puhul kuhu tahtsid tagasi tulla kõik vastanud. Samas oli kahe laagri puhul võimalikke tagasitulijaid alla 70% selles laagris küsitlusele vastanutest, mis tähendab järelemõtlemist järgmiseks aastaks. Soo lõikes olulisi erinevusi ei ilmnenu nagu ka vanuse lõikes. Küll aga soovisid kõik venekeelsetele ankeetidele vastanutest samasse laagrisse tagasi tulla võrrelduna eestikeelse ankeedi täitnud 90% vastanutega. Olulised erinevused ilmsesid ka laagris probleeme kogunud ning probleeme mitte märkinud noorte vahel. Nendest noortest, kes kogesid laagris probleeme ei soovinud samasse laagrisse tagasi tulla 14%. Noortest, kes aga probleeme ei kogunud leidis vaid 6%, et nad ei tuleks järgmiseks aastaks samasse laagrisse tagasi

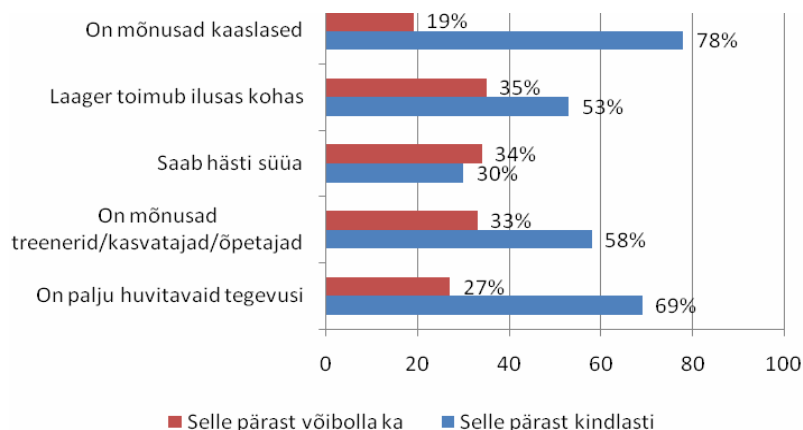
Joonis 1.6.1. Samasse laagrisse tagasitulijad. %

Kõige enam märgiti laagrisse tagasituleku põhjusena seda, et laagris on mõnusad kaaslased. Selle pärast tuleks kindlasti tagasi 78% tagasi tulla soovijatest. Selle pärast võib-olla ka tuleks 19%. Olulised olid ka huvitavad tegevused laagris. Nii arvas 69%, et tuleksid

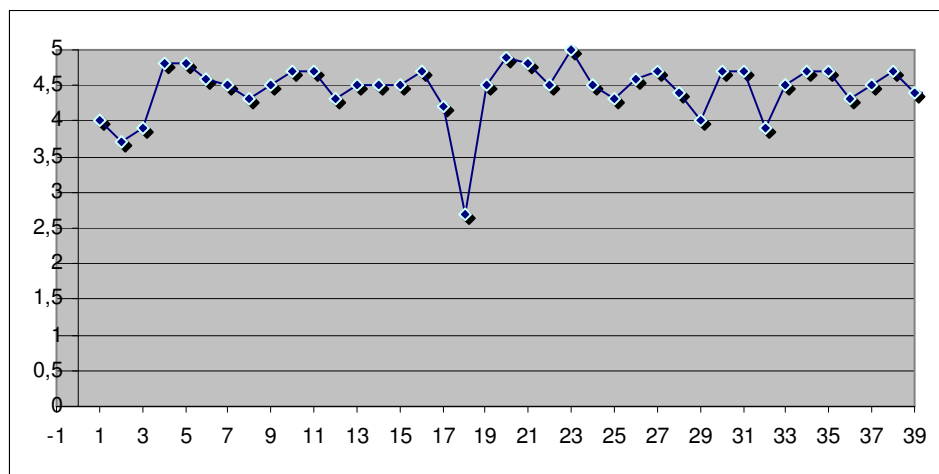
kindlasti ka selle pärast laagrisse tagasi. Veidi vähem nähti põhjustena mõnusate kasvatajate/treenerite olemasolu ja head sööki (vt. Joonis 1.6.2). Vastajad said ka omalt poolt välja tuua põhjuseid miks nad laagrisse tagasi tuleksid. Märksõnadeks olid kokkuvõtvalt lahe, huvitav, lõbus ning tore laager, kus sai ka palju uusi sõpru.

Joonis 1.6.2. Laagrisse tagasituleku põhjused. %

Üpris oluliseks tuleb hinnata keskmist laagritele pandud hinnet. See võimaldab saada hea ülevaate laagrite variatiivsusest ehk siis teisisõnu laagrite õnnestumisest iga laagrit arvestades. Laagrite hinnati tervikuna üpris positiivselt. Valdava enamiku keskmine hinne oli nelja ja viie vahel. Oli ka üks laager, mida hinnati maksimumi ehk viiega. Samas jäi nelja laagri hinne madalamaks kui 4 ning ühe puhul isegi alla kolme (vt. Joonis 1.6.3.).

Joonis 1.6.3. Laagrite jaotus keskmise hinde järgi

Kõigi vastajate poolt antud keskmine hinne laagritele oli 4,4. Tabelis 1.6.1. on välja toodud ka statistiline olulisus, mis märgib kas tunnuste lõikes on erinevused olulised või mitte. Keskmiselt hindasid laagreid madalamalt need vastajad, keda oli laagris kiusatud, löödud või kelle asju oli varastatud (probleemide esinemine laagris). Soo lõikes olulisi erinevusi polnud. Oluliselt madalama keskmise hinde panid laagritele need, kes märkisid, et järgmisel aastal nad laagrisse tagasi ei tuleks (vt. Tabel 1.6.1.).

Tabel 1.6.1. Keskmine laste poolt laagritele pandud hinne

	Keskmine hinne	Statistiline olulisus
Probleemide esinemine laagris		Jah
Jah	4,2	
Ei	4,5	
Sugu		Ei
Poiss	4,4	
Tüdruk	4,5	
Tagasituleku soov järgmisel aastal		Jah
Jah	4,5	
Ei	3,6	
Keskmine hinne laagritele	4,4	

Omistatud hinnet paluti ka põhjendada. Ootuspäraselt, kuna keskmine antud hinne oli küllaltki hea olid ka põhjendused enamikus kantud positiivsest vaimust. Kiitust leidsid praktiliselt kõik laagritega seotud aspektid alates programmist kuni kasvatajateni. Samas need, kes siiski negatiivsemalt laagrit hindasid tõid välja ka konkreetseid põhjuseid miks nad nii arvasid. Mainiti näiteks parandamist vajavaid elamistingimusi ja kehvi tingimusi üldse. Samuti toodi esile distsipliiniprobleeme. Nimetati ka ebasanitaarseid pesemisruume.

2. Laager läbi kasvatajate pilgu

2.1. Küsitlusankeedile vastanud kasvatajate profiil

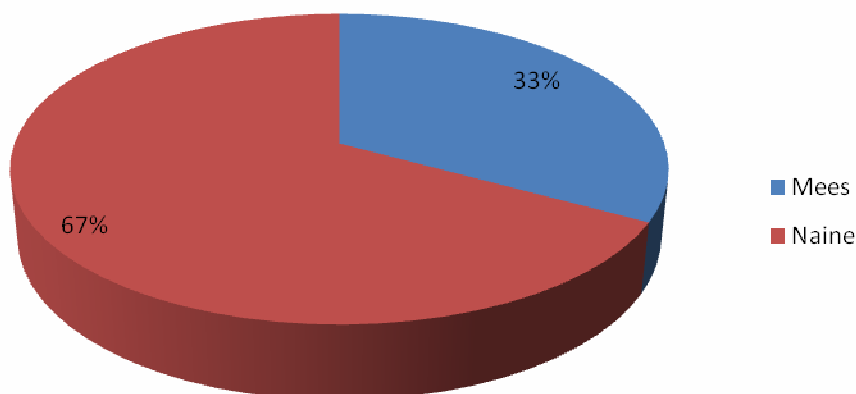
Laagrite igapäevase elu eest hoolt kandvaid kasvatajaid peab igati tänu vääriliseks pidama. Kasvataja amet ei ole üldjuhul põhitöö, vaid suvine lisateenimise või teine ajaveetmisvõimalus.

Siinkohal on oluline see, mis oli nii kasvatajatöö kui ka samal ajal konkreetse laagri valiku põhjuseks. Võimalust teenida suurt raha keegi olulise põhjusena välja ei toonud. Toodi välja hoopis head meeskonda, toredaid lapsi, traditsioone. Päris mitmed kasvatajad olid ka ise kunagi laagrikasvandikud olnud ning nende jaoks oli tegu mõnes mõttes nostalgiaga looritatud rollivahetusega. Nimetati ka eelnevat positiivset infot laagri kohta ja huvitavaid tegevusi ning programmi. Mitmete spordilaagrite jaoks oli sisuliselt tegu kasvatajate talvise töö jätkumisega suveperioodil.

Küsitletud laagrites (laagrivahetustes) oli kokku 2900 last, kelle keskmine vanus kasvatajate hinnangul oli 12,2. See on kooskõlas ka noorte ankeetide põhjal tulnud keskmise vanusega, milleks oli 12,7.

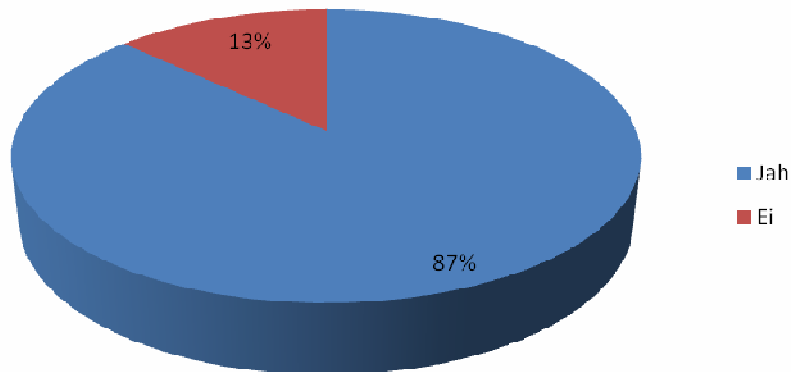
Laagrikasvatajate analüüsitava valimi moodustasid 76 ankeedile vastanud laagrikasvatajat. Neist 67% ehk enamik oli naised ning 33% mehi (vt. Joonis 2.1.1).

Joonis 2.1.1. Kasvatajate sooline jaotus. %

Valdav enamik laagrikasvatajatest oli läbinud laagrikasvatajate koolituse. Selle olid läbinud 87% vastanutest ning seda ei olnud läbinud 13% vastanutest (vt. Joonis 2.1.2).

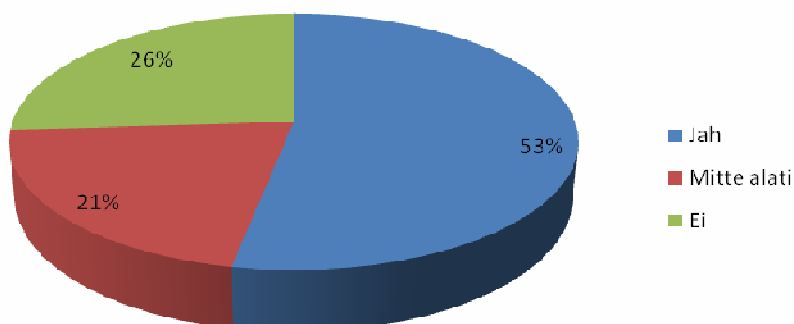
Joonis 2.1.2. Laagrikasvatajate koolituse läbimine. %

Keskmine laagrikasvatajate töökogemus laagrites oli 8 aastat. Kõige enam aga oli kasvatajaid kelle keskmine töökogemus laagrites oli 2 aastat. Kõige täpsemini võimaldab kasvatajate kuvandit kogemuse pikkuse mõttes hinnata mediaan, mis oli 4. Teiste sõnadega, pooled kasvatajatest olid lühema, kui 4. aastase töökogemusega laagrites, pooled pikema kui 4 aastase töökogemusega laagrites.

Kasvatajate töövahendite hulka hakkab laagri kestel üha enam kuuluma ka arvuti.

Joonis 2.1.3. Arvuti kasutamise võimalus laagris. %

53 protsendil kasvatajatest oli arvutikasutamise võimalus olemas, 21% sai arvutit kasutada aga mitte alati. 26% kasvatajatest see võimalus siiski puudus (vt. Joonis 2.1.3.).

2.2. Laagrist informeerimine ning laste ning lapsevanemate ootused laagrile

Kasvatajad andsid hinnangu laste poolt soovitatavatele tegevustele laagriprogrammis. Nad leidsid, et laste jaoks on laagris kõige olulisem võimalus ujuma minna. Nii arvas 58% kasvatajatest. Samuti olid populaarsed võistlusmängud, maastikumängud ning tantsuõhtud. Oli ka tegevusi, mille kohta kasvatajad arvasid, et need ei ole nii populaarsed. Nii arvas vaid 8% kasvatajatest, et lapsed soovivad laagris mängida lauamänge. Samuti ei usutud, et enamik lastest sooviks laagris telerit vaadata (vt. Tabel 2.2.1.).

Tabel 2.2.1. Laste ootused laagriprogrammile. %

	Enamus soovib	Soovitakse, kuid mitte kõik	Soovitakse, kuid üksikud	Ei soovita
Ujumist	58	37	0	1
Maastikumänge	43	38	12	1
Tantsuõhtuid	54	25	18	1
Võistlusmänge	53	42	3	0
Lauamäng	8	41	33	13
Piisavalt vaba aega	30	38	22	4
Vaadata telerit	8	15	42	32

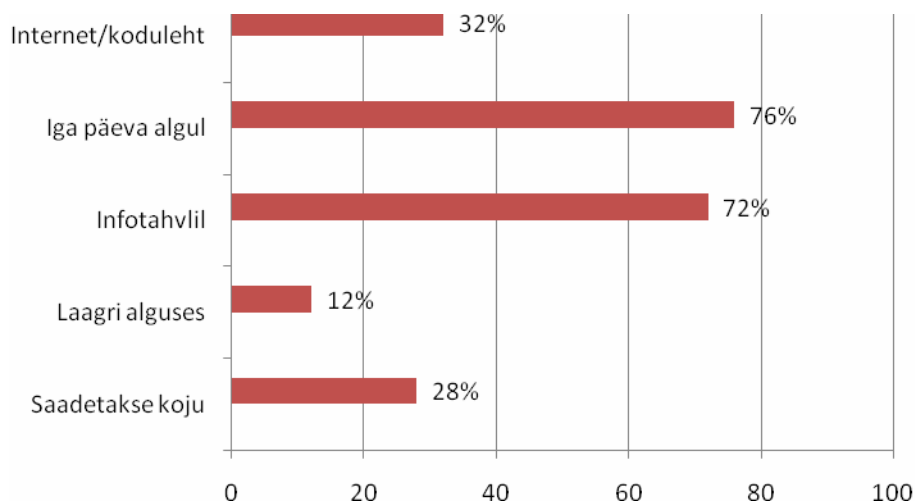
Lisaks etteantud vastusevariantidele said kasvatajad ka omalt poolt lisada, mida nende arvates lapsed laagriprogrammis näha sooviksid. Vastused olid üsna mitmekesised, kus selgelt eristuvat ühist nimetajat välja ei joonistunud. Arvati, et lapsed tahavad pallimänge, matkamist. Samuti käsitööd ja kunsti, õhtuseid üritusi. Pakuti ka näiteks purjetamist ja

kitarrimängu, mis tegelikult seotud konkreetse laagri suunitlusega. Nimetati ka ööhäiret ja vaba aja veetmisega seotud õhtuseid üritusi.

Igas laagris on olulisel kohal laste informeerimine programmist ning laagris aset leidvatest tegevustest. Kõik küsitletud kasvatajad märkisid, et kõik laagrisolijad on tutvunud vastava vahetuse tegevusprogrammiga.

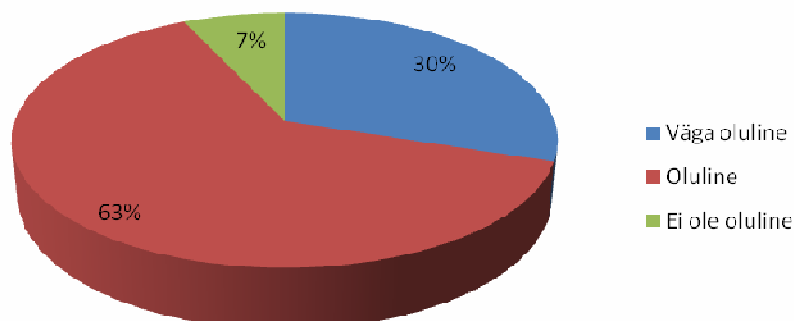
Üle 60 protsendi kasvatajatest märkis, et laagriprogrammist päevade lõikes saadakse teada iga päeva algul ning programm on kõigile nähtavalt ka infotahvilil. Alla 40 protsendi kasvatajatest märkis ka programmi kojusaatmist ning internetti/kodulehte (vt. Joonis 2.2.1.).

Joonis 2.2.1. Noorte informeerimine laagrivahetuse programmist päevade lõikes. %

Ligi kolmandik (30%) küsitletud kasvatajatest arvas, et laagri kava põhjalik tutvustamine enne laagrit on väga oluline. Enamik ehk siis 63% kasvatajatest aga pidas seda oluliseks. Oli ka paar kasvatajat, osakaaluga 7%, kes leidsid, et laagrikava põhjalik tutvustamine enne laagrit ei ole oluline (vt. Joonis 2.2.2.).

Joonis 2.2.2. Laagri kava põhjaliku tutvustamise olulisus enne laagrit. %

Toodi välja ka põhjused, miks peaks või ei peaks laagrikava enne laagrit põhjalikult tutvustama. Valdavaks kujunes tõdemus, et tutvustamine on vajalik kuna siis teavad nii lapsed kui ka lapsevanemad, mis neid laagris ees ootab ning nad oskaksid end selles osas ette valmistada. Oluliseks peeti teadmist, mida täpselt kaasa võtta ja millised tegevused laagris on. Arvati ka seda, et eelnev info on ka laagrivaliku eelduseks üldse. Need vähesed kasvatajad, kes märkisid, et eelnev tutvustamine pole oluline arvasid, et eelnev informeerimine ei võimalda tekkida põnevusel ning seetõttu oleks parem mitte põhjalikult informeerida.

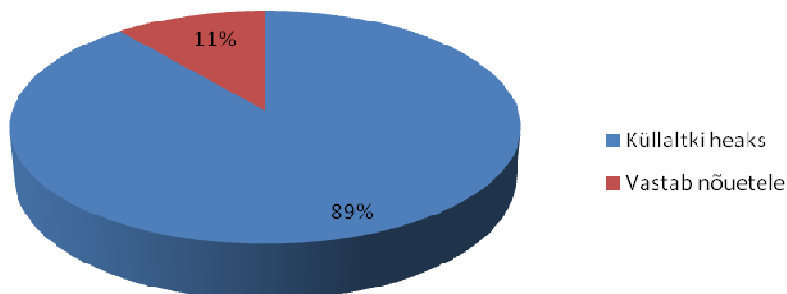
Kui kasvatajatel paluti nimetada peamisi põhjusi, miks lapsevanemad ja lapsed on just selle laagri valinud, siis olid olulisel kohal hea ning huvitav programm ning selles sisalduvad tegevused. Lisaks märgiti ka eelnevat positiivset kogemust sama laagriga, mis oli ajendiks laagrisse uuesti tulemiseks. Paljudel juhtudel viidati ka suunitluse olulisusele või sellele, et laager on tegelikult treeningtsükli üks osa. Olulisel kohal põhjuste seas oli ka asukoht ning ilus loodus. Mitmete kasvatajate poolt leidsid nimetamist ka laagriga seostatavad märksõnad nagu usaldusvärsus, turvalisus, meeldiv ja rahulik õhkkond, korralikud tingimused.

2.3. Laagri sisu, tingimused ning mõju

Enamik küsitluse valimis olnud laagritest oli kindla suunitlusega. Kindla suunitlusega oli 78% laagritest, suunitluseta 22%. Suunitlus oli üsnagi mitmekesine. Esindatud oli sport erinevate spordialadega, samuti kunst, käeline tegevus ja teater. Laagrite seas oli ka mitmekesise programmiga aktiivset puhkust pakkuvaid laagreid, mis olid eraldi teemapüstitusega nagu näiteks indiaanlased. Leidsid aset ka kristliku sisuga laagrid ning skaudilaagrid. Oli ka laagreid, kus keskenduti spetsiifilistele huvialadele nagu näiteks merendus või kitarrimäng. Mitte ükski kasvatajatest ei hinnanud oma laagri programmi halvaks. 89 protsenti vastanud kasvatajatest märkis, et programm on küllaltki hea. 11 protsenti kasvatajatest leidis, et laagriprogramm vastab nõuetele (vt. Joonis 2.3.1.).

Joonis 2.3.1. Laagriprogrammi vastavus nõuetele. %

Laagritega seotud tingimuste ja võimalustega jäi enamik kasvatajaid ka rahule. Pisut rahulolematust oli näiteks elamistingimustega laagris, pesemisruumidega, meditsiiniga ning ujumisvõimalustega. Samas oli nendegi puhul enamik kasvatajatest kas rahul või väga rahul. Kõige enam hinnati pakutavat toitu ning tegevusprogrammi. Pakutava toiduga jäi väga rahule tervelt 80% kasvatajatest, pigem rahule jäi 20%. Tegevusprogrammiga jäi väga rahule 76% kasvatajatest, pigem rahule jäi 24% kasvatajatest. Rahulolu pingereas järgnesid

tegevusprogrammile ning pakutavale toidule sportimisvõimalused ning söökla (vt. Tabel 2.3.1.).

Tabel 2.3.1. Laagriga seotud asjade hindamine. %

	Väga rahul	Pigem rahul	Pigem ei ole rahul	Üldse pole rahul
Tegevusprogramm	76	24	0	0
Üldine kord laagris	51	46	1	1
Elamistingimused laagris	46	44	10	0
Pesemisruumid	45	45	10	0
Sportimisvõimalused	68	29	3	0
Söökla	68	29	3	0
Toit	80	20	0	0
Meditatsioon	55	35	7	3
Ujumisvõimalused	55	32	11	3

Tabelis 2.3.2. on välja toodud erinevad pädevused ja/või oskused, millele avalduvat laagritegevuste võimalikku arendavat mõju noortele kasvatajatel hinnata paluti. Kõige enam tõsteti esile seda, et laagris läbiviidavad tegevused avaldavad mõju noorte praktilistele oskustele. Selles oli kindel 88% vastanud kasvatajatest ning mõju avaldamist mõningal määral märkis 12%. Praktiliselt sama positiivselt hinnati laagritegevuste mõju noorte algatusvõimele ning ettevõtlikkusele. Nii arvas 87% kasvatajatest, et laagritegevustel on kindlasti mõju noorte algatusvõimele ja ettevõtlikkusele.

Märksa väiksemaks hinnati laagritegevuste mõju aga näiteks võõrkeeleskustele ning matemaatikaalastele pädevustele. 41% kasvatajatest arvas, et laagris olnud tegevustel matemaatikaalastele pädevustele mõju polnud. Seda, et tegevustel pole mõju võõrkeeleskustele arvas veelgi enam kasvatajaid- 52%.

Tabel 2.3.2. Laagritegevuste mõju erinevatele teadmistele/oskustele. %

	See kindlasti	See mõningal määral	See mitte	Ei oska öelda
Emakeeleoskus	46	31	20	3
Võõrkeelteoskus	11	32	52	4
Matemaatikapädevus	9	41	41	10
Õppimisoskus	55	43	3	0
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	68	29	0	3
Algatusvõime ja ettevõtlikkus	87	9	3	1
Praktilised tegevustega seotud oskused	88	12	0	0

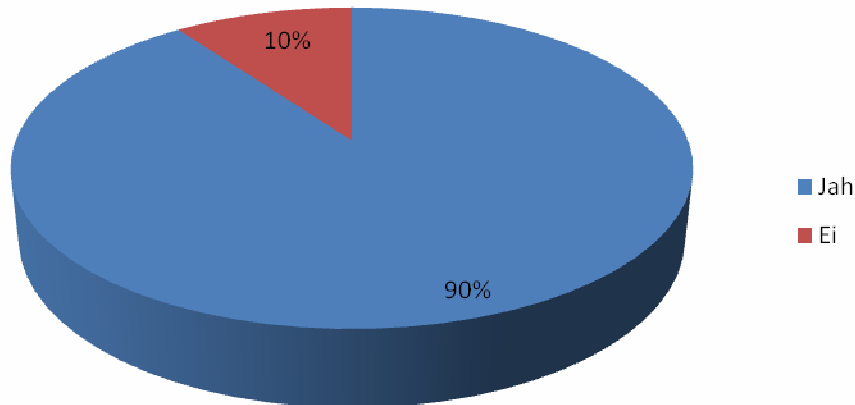
2.4. Kasvatajate ja laste kaasatus laagri tegevuste ettevalmistamisel

Laagrikasvatajad hindasid noorte enda rolli tegevuste või ürituste kavandamisel üsna suureks. Nii märkis 90% kasvatajatest, et noored on andnud oma panuse ürituste ja tegevuste kavandamisesse. Samas 10% kasvatajatest ei arvanud, et noored olid laagris ka ise aktiivsed midagi kavandama (vt. Joonis 2.3.2.).

Tingituna peamiselt sellest, et laagrid olid suunitluselt küllaltki mitmekesised olid mitmekesised ka üritused ning tegevused, mida noored aitasid kavandada. Kõige enam kasvatajaid mainis seda, et noored on osalenud õhtuste ürituste kavandamisel.

Teise aspektina saab öelda seda, et eelkõige aitasid noored kaasa vaba aega sisustavate ürituste ning tegevuste kavandamisel, mitte niivõrd juba laagriprogrammis eelnevalt paika pandud tegevuste või ürituste uuesti läbimõtlemises. Konkreetsete ürituste või tegevustena saab välja tuua näiteks ajalehe tegemist, rebaste ristimist, näidendeid, sportmänge, tantsuõhtuid, talendijahti, lõkkeõhtu.

Joonis 2.4.1. Noorte osalus tegevuste või ürituste korraldamises. %

Kui laste panus ürituste ja tegevuste planeerimisse leidis aset pigem laagri ajal siis kasvatajate panus avaldus nii enne laagrit kui ka laagri ajal. Kõik küsimusele vastanud kasvatajad märkisid, et nad osalesid laagriprogrammi koostamises. Osalus keskendus laagritegevuste ning kava planeerimisele ja läbiviimisele. Seda tehti paljudel juhtudel koostöös laagri juhtkonna/projektijuhiga. Saab öelda, et sõltuvalt laagrist kujunesid välja osalusmudelid. Esimese kohaselt olid kasvatajad praktiliselt kogu planeerimise ja läbiviimisprotsessiga seotud ning andsid lõpptulemuse heaks väga suure panuse. Teise mudeli järgi oli kasvatajate roll mõelda konkreetsemalt läbi juba paikapandud päevased ja õhtused üritused ja need läbi viia. Kolmanda mudeli kohaselt oli kasvatajate peamine osalus õhtuste vaba aja ürituste planeerimises kaasärääkimine.

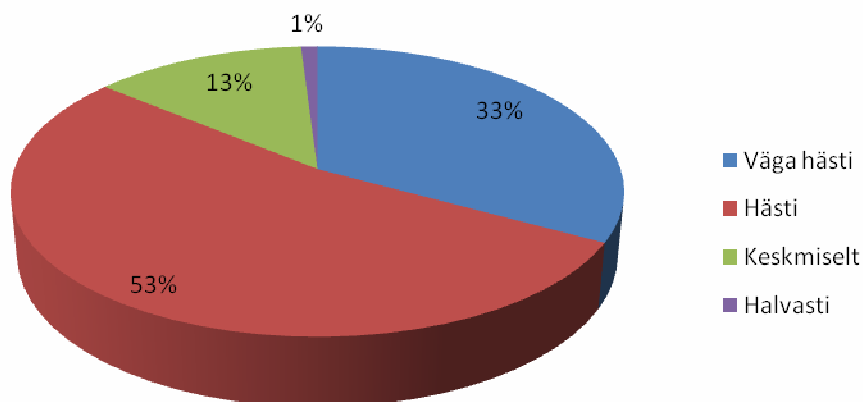
2.5. Hinnang noorte rahulolule laagriga ning konfliktide esinemine

Kõik kasvatajad arvasid, et noored on korraldatava laagriga rahul.

Paljud kasvatajad töid põhjendusena välja noorte soovi ka järgmine aasta samasse laagrisse tagasi tulla ja ka selle, et paljud juba on korduvalt samas laagris. Samuti nimetati seda, et noored osalevad aktiivselt tegevustes. Mitmete kasvatajate jaoks oli rahulolu märgiks see, et noored ei kaeba ega virise. Loomulikult ütlesid ka noored ise kasvatajatele, et nad on laagriga rahul ehk teisisõnu andsid vajalikku tagasisidet.

Üldiselt hindasid kasvatajad noorte omavahelist läbisaamist laagris heaks. Väga heaks hindas noorte omavahelist läbisaamist 33% kasvatajatest. Läbisaamist hindas heaks enamik, ehk 53% kasvatajatest. Veidi enam kui kümnendik hindas läbisaamist keskmiselt ning vaid üks protsent halvaks (vt. Joonis 2.5.1.).

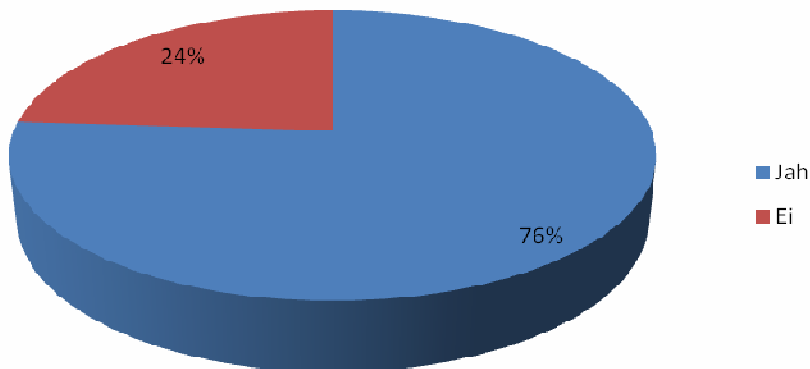
Joonis 2.5.1. Noorte omavaheline läbisaamine laagris. %

Samas on siiski enamikes laagrites esinenud noortevahelisi konflikte, milleks olid peamiselt omavahelised nääklused, norimised. Nende põhjustele andsid kasvatajad ka oma hinnangu. Põhjustena nimetati näiteks erinevusi iseloomudes, erinevat asjadesse suhtumist. Mainiti ka kodu mõjusid käitumisele, ebapiisavaid sotsiaalseid oskusi. Probleemina nimetati ka enesekehtestamisoskuse puudumist, samuti väsimust.

Enamik kasvatajaid märkisid, et laagris kasvatajate ning noorte vahel konflikte polnud. Nii väitis 76% vastanud kasvatajatest. Vastupidisel seisukohal oli 24% (vt. Joonis 2.5.2.).

Joonis 2.5.2. Konfliktide esinemine noorte ja kasvatajate vahel. %

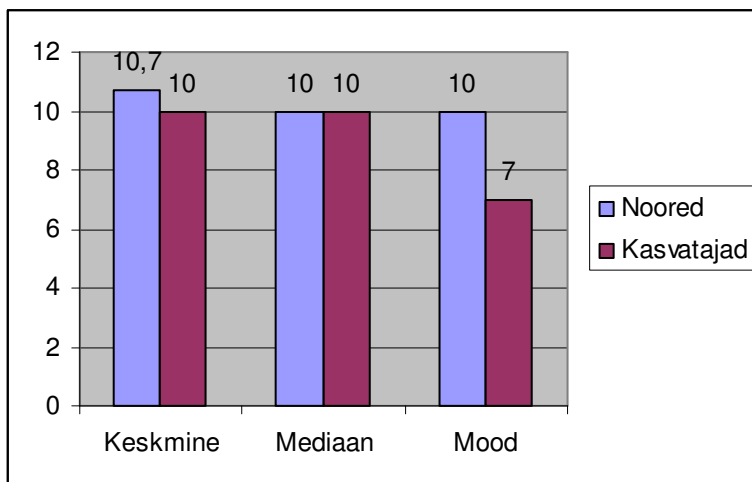
Sarnaselt noorte omavaheliste konfliktide põhjustele töid kasvatajad välja ka noorte ja kasvatajate vaheliste konfliktide põhjused. Kõige suuremaks probleemiks peeti distsipliini mittejärgmist ja allumatust kasvatajatele. Olulisuselt teisel kohal olid mitmesugused üksteise väärnimõistmised, lahkarvamused, erinevad seisukohad. Vähem nimetati lastepoolset üleolevat ja ülbet käitumist, öörahu rikkumist, suitsetamisega vahelejäämist.

3. Kokkuvõttev lõppsõna

Antud uuringuraporti sisuosa käsitles detailset ülevaadet üksikute küsimuste lõikes saadud tulemustest. Detailse ülevaate põhjal võib otsustada, kas lugeda laagrisuve kordaläinuks või mitte.

Uuringu puhul oli heaks võimaluseks kasutada analüüsiks kahe erineva valimi hinnanguid. Oma vastused küsimustele andsid nii laagrikasvatavad kui ka laagrites olnud noored. Üsna mitmeid küsimusi küsiti samas sõnastuses nii laagrikasvatavate kui ka noorte käest. See võimaldab paremini hinnata laagrite kordaminekut ning seda kas laagrikasvatavad ja noored hindavad laagrite õnnestumise seisukohast samu indikaatoreid. Heaks näiteks hinnangute praktiliselt täieliku ühtelangevuse kohta on joonisel 3.1.1. esitatud hinnangud laagri soovitava kestusele. Laagrite keskmine soovitav kestus erines vähem kui ühe päeva võrra.

Joonis 3.1. Oodatav laagrikestus

Olulisem kui laagrite soovitav kestus on hinnang laagrite õnnestumisele ja rahulolule tegevuste, programmi ning olmega. Hinnang nendele aspektidele oli nii noorte kui laagrikasvatavate puhul kokkuvõttes positiivne. Antud analüüsis toodi välja kitsaskohti, mida annaks järgneval aastal parandada, kuid need ei varjutanud laagrisuve õnnestumist. Eelkõige käib see kiusamise, varastamise ja löömise kohta. Laagrid täidavad edukalt noorte sotsiaalse võrgustiku laiendamise funktsiooni ning selle tõestuseks on sõprade leidmine

laagrist. Eesti laagrikasvatajad ja laagrijuhid omavad häid võimeid töötamaks välja programmi, millega nad on rahul ise ja on rahul ka noored. Sama kehtib programmi sisuks olevate tegevuste kohta, mida enamik kasvatajaid hästi läbi viisid, kaasates paljudel juhtudel planeerimisprotsessi ka noori. Toetuse väitele, et nii laagriprogrammid, kui ka sealolnud tegevused väärivad tänavusel laagrisuvel laagrite keskmist arvesse võttes hinnangut „väga hea” annab kasvatajate ja noorte valimi võrdlus. Kui kasvatajatest oli tegevusprogrammiga rahul või pigem rahul 100%, siis noorte puhul oli see protsent 96. Suurt rolli laagrisuve positiivses kuvandis mängib ka valdava enamiku noorte soov laagrisse tagasi tulla. Tagasitulemise soovi avaldas 92% noortest.

Tulenevalt uuringutulemustest saab anda mitmeid soovitusi laagriteenuse edaspidise sisu ja kvaliteedi arendamiseks. Enamik laagrites olnud noortest polnud kogunud probleeme, ehk löömist, kiusamist või vargust. Siiski koges laagris probleeme viiendik noortest, mida on selgelt liiga palju. Laagris esile kerkivaid konflikte/probleeme ei saa absoluutse miinimumini viia, küll aga saab neid oluliselt vähendada. Võtmetähtsusega on siin kasvatajate oskus konflikte/probleeme ennetada ja neid lahendada. See loob vajaduse oluliselt suurendada laagrikasvatajate sellealase koolituse mahtu.

Järgnevatel aastatel peab enam tähelepanu pöörama ka kommunikatsioonile, seda nii laagri tegevuste kui ka vajalike eeskirjade tutvustamise suhtes. Peamine probleem polnud selles, et tegevusprogrammi või eeskirju poleks tutvustatud, vaid selles, et infot ei suudetud viia kõigi noorteni.

Laagris toimunud üritustest mitte osavõtmise põhjustena oli üsna sageli mainitud ka tegevuse mitteoskamist või kartmist. Ka nende laste osakaalu vähendamises on kasvatajatel oluline roll, neid kas julgustades või vajalikke näpunäiteid andes.

Kuigi enamik kasvatajatest oli laagrikasvatajate koolituse läbinud ei olnud 13% kasvatajatest seda siiski teinud ning järgnevatel aastatel peaks püüdlema selle poole, et koolituse oleks läbinud kõik laagrikasvatajad. Kuigi uuring otsest seost koolituse läbimise ja laagriteenuse kvaliteedi vahel ei näidanud, on ajakohaste teadmistega kasvatajate olemasolu laagris siiski oluline.